

A főiskola kérdéséhez

Írta: dr. Fehér Dániel főiskolai tanár

Cikkem megírása után kaptam kézhez az Erdészeti Lapok ezévi 2. füzetét, amelyben Roth Gyula tanártársam „Tanulások a főiskola körül” című cikkében ismét hozzászolt a főiskola kérdéséhez.

A magam részéről csak örülni tudok annak, hogyha a főiskola vajdó kérdéséhez, amelyet különben, véleményem szerint, a *földművelésügyi miniszter úr ismert és teljesen jogosult erélyes hangú rendelete mindnyájunk legnagyobb öröme végre megfelelő nyugvópontra juttatott*, minél többen hozzászólnak. Azonban előre is szíves elnézését kell kérnem az általam különben igen nagyrabecsült illusztris cikkíró úrnak, hogy a cikkében foglalt állítások egy részével, sajnos, nem érthetek egyet és azt hiszem, csak az ügyet szolgálom akkor, ha ezekre észrevételeimet a következőkben megteszem.

Mindenekelőtt a legnagyobb sajnálatomra ki kell jelentenem, hogy a legutóbb lefolyt események jelentőségét nem ítélem meg olyan optimisztikusan, mint Roth professzor úr, sőt szintén felelősségem teljes tudatában, ki kell jelentenem, hogy a harangok félreverése bizony nem vaklárma volt, hanem nagyon is indokolt tűzriadó, amely az egész erdészeti felsőbb szakoktatásról végzetes veszélyt hárított el. *Ezt nemcsak én állítom, hanem, ha kell, meg fogja mondani, még pedig hivatalos adatok alapján ezt az a professzor is, aki az erdőmérnöki osztály ügyeit ezekben a nehéz időkben hivatalos felelősség terhe mellett intézte: az erdőmérnöki osztály jelenlegi dékánja.*

A magam részéről csak örülni tudok az Erdészeti Egyesület részéről megnyilvánult igen erélyes állásfoglalásnak és a kifejezésre juttatott éles kritikának, amelynek minden tekintetben meg vannak a tárgyi alapjai.

Ha a főiskolát csakugyan hozzákapcsolják az országban a legszármalmasabb anyagi állapotban levő pécsi egyetemhez, abban az esetben az erdőmérnöki fakultás ma virágzó szellemi élete egynéhány éven belül teljesen meg lett volna bénítva, legfontosabb tanszékeink egyenesen játékszerré váltak volna az

egyetem többi, idegen karának kezében és mindezekért cserében nem kaptunk volna mást, mint néhány nyugdíjazás előtt levő tanár szolgálatának meghosszabbítását, azután automatikus előléptetést, egyszóval a professzorok érdekeinek maradék nélkül való kielégítését a szakoktatás és a főiskola mérhetetlen kárára, amit csak nagyon kis mértékben ellensúlyozott volna a doktorátus és a magántanárság megszerzése.

A magam részéről végtelenül sajnálom, hogy mint főiskolai professzornak, ezeket a súlyos kijelentéseket itt meg kell tennem, azonban akkor, amikor közérdekről és magasabbrendű ügyek intézéséről van szó, elérkezettnek látom az időt a vélemények teljesen szabad és minden mellékteljesítéstől mentes tisztázására. Éppen ezért tisztelettel kérem szaktársaimat, hogy a jövőben még fokozottabb eréllyel őrködjének a főiskola és a szakoktatás sorsa felett, mert a m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola és annak fennállásához fűződő magasabbrendű célok elsősorban az ország közvéleménye elé tartoznak. Elvégre az autonómia és a tanári függetlenség nem használhatók fel védőpajzsul arra, hogy azoknak védelme alatt kisebb előnyökért, a mi egyéni boldogulásunkért, közintézmények sorsát tegyük kockára.

Ami most már a cikk egyes kitételeit illeti, úgy tisztelettel vagyok bátor véleményemet a következőkben összefoglalni.

A magam részéről egyáltalában nem látok semmi veszélyt abban, hogy az erdőmérnöki osztály a bányamérnöki és kohómérnöki osztályokkal tovább is együtt működjön. Ezzel a két szakkal bennünket évszázados tradíciók kapcsolnak össze és a főiskola jövőjét sokkal inkább látom veszélyeztetve azzal, hogy bennünket tőlünk teljesen idegen, minden érzelmi és tárgyi kapcsolatok nélküli fakultásokkal, amelyek tőlünk sokkal távolabb állanak, mint a műszaki irányú bányászati és kohászati szakoktatás, akarnak összekapcsolni. Különben is az erdőmérnöki szakoktatás műszaki szempontból a másik két szakosztálynak rendkívül sokat köszönhet. A két szakosztály között folyó nemcsak verseny nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az erdőmérnöki szakoktatás mai fejlett magas fokát elérje és a magam részéről sokkal nagyobb veszélyt látok abban, ha sorsunkat tőlünk

távol álló és idegen teológiai, bölcsészeti vagy különösen jogi karokkal kapcsoljuk össze, mintha a másfél évszázados testvérszakkal működünk tovább. *Idevonatkozólag tehát, hogy Roth professzor úr saját szavaival éljek, meg kell állapítanom, hogy az erdőmérnöki fakultás mostani kapcsolata a bányamérnöki és kohómérnöki fakultással sokkal észszerűbb és helyesebb, mint ennek bármilyen más egyetemi fakultással való összeházasítása.*

Ami a más intézetekkel való kapcsolatot illeti, arra nézve ki kell jelentenem, hogy sem a múltban nem láttam, sem pedig a jövőben nem látom annak semmi komoly célját vagy előnyét. Azt, *hogy bennünket magasabbrendű egységgé kiépítsenek, szívesen látom, de annak a lealázó szaladgálásnak és kilincselésnek, amely semmiképen sem egyeztethető össze a másfél évszázados múlt követelményeivel, végre-valahára véget kell vetnünk. Ne várjuk örökké másoknak a segítségét, hanem, ha az élet nagy elhatározásokat követel tőlünk, feleljünk meg annak maradék nélkül.* Természetesen, ennek az útja ugyancsak szűrő tövisekkel van kirakva. Aki ezt életében egyszer megpróbálja, látni fogja, hogy milyen lelkierő kell ahhoz ezt a nehéz utat az emberi írgység, rosszakarát és szűklátókörűség bántó tövissei között végigjárni. Csak nagyon kevesen vannak az életben, akik ilyen helyzeteket megérteni és ezeken segíteni szoktak.

A magam részéről teljesen igazat adok Roth professzor úrnak, hogy végeredményben minden azon múlik, hogy az erdőmérnöki fakultás a megadott kereteken belül hogyan van felépítve. Éppen azért őszintén kijelentem, hogy nem tudom megérteni, hogy miért kell nekünk állandóan az elszigeteltség és egyoldalúság veszélyét hangoztatnunk. Már ismételtén megmondtam, *hogy egyoldalú és elszigetelt csak az marad, aki a tudománnyal nem halad és nem dolgozik.* De méltóztassék elhinni nekem, hogy ugyanaz az intézmény, ugyanazokkal az emberekkel keveset fog változtatni, ha épületeink homlokára a főiskola cím helyett történetesen az egyetem nevet pingálják. A változást nem a keretek megváltoztatása, hanem a szellem van hivatva elvégezni.

Őszintén ki kell jelentenem, hogy a tudományos munkateljesítmény lényege nem az anyagiakon múlik. *Ezek is szüksé-*

gesek hozzá, de akiben megvan a szellem és az akaraterő, az munkássággal és törhetetlen akarattal az anyagiakat mindig megteremti magának. Magyarország és vele együtt a mi főiskolánk is ma válságos időket élnek és ezek a nehéz idők ma nagy és súlyos elhatározásokat követelnek tőlünk. Eredményeket elérni csak akkor fogunk tudni, ha képesek leszünk arra, hogy saját önünket és kifejezetten hangsúlyozom, anyagi biztonságunkat is kiméretlenül feláldozzuk ott, ahol arra szükség mutatkozik. Hogy Madách szavaival éljek: a fejlődés menetében is „ugorni mindig ott kell, ahol gödör van“.

Aki ezeket a sajátságokat nélkülözi, az lehet a maga szakmájának igen komoly és tiszteletreméltó munkása, de a tudomány ügyét alkotásokkal előbbre vinni sohasem fogja.

Különben is a jövőben a tanári kinevezéseknél az eddiginél még nagyobb szigorúsággal és rigorozításokkal kell eljárni. A főiskolai professzor etikai és tudományos hivatása nem merülhet ki az előadások és a gyakorlatok, továbbá az ezzel kapcsolatos adminisztratív teendők és last but not least a hivatalos órák léleknélküli pontos betartásával. A főiskolai tanár munkájához elválaszthatatlanul hozzátartozik a tudományos kutató munkában való aktív részvétel. Ezt ugyan a főiskola szervezeti és ügyviteli szabályai is előírják, azonban a megtörtént kinevezés után bajos már az esetleges hiányokon segíteni. *Pedig méltóztassék elhinni, hogy semmi sem árt jobban a főiskola tudományos tekintélyének és semmi sem hátráltatja jobban a mi rangemelésünk kivitelét, mint az a szomorú jelenség, amikor többévtizedes tanári működés az önálló tudományos kutatás szempontjából teljesen meddő és eredménytelen marad.* Éppen ezért tartom szükségesnek, hogy a jövőben a tanárok kinevezésénél még az eddiginél is szigorúbb mértéket alkalmazzunk.

Hasonlóképpen egészen nyíltan kifejezést kell adnom itt annak a véleményemnek, hogy a főiskola fennmaradásához fűződő érdekek imperatívé megkövetelik, hogy a főiskolai professzorok állandó jellegű mellékfoglalkozást ne vállalhassanak és idejüket teljesen a főiskola ügyének szenteljék. Ugyancsak egy nagyon fontos követelmény, amely a főiskola és a tanári tekintély megóvásához tartozik, hogy a főiskolai professzorok a *szolgálati sza-*

bályok értelmében a főiskola székhelyén lakjanak, mert azt az alma matert, amely nekik egy életen keresztül kenyeret, tekintélyt és munkalehetőséget adott, ezzel az eljárásukkal mélyen megsértik és mindenekfelett a tanársegédeknek és a többi kolégáknak olyan példát adnak, amelynek követését, sőt az eddigi esetek további folytatását is a szolgálati szabályok szigorú alkalmazásával a szolgálat érdekében a jövőben meg kell akadályozni. Őszintén meg kell mondanom, hogy ezen a téren a jelenlegi állapotok nem kielégítőek és a mielőbbi rendezést kívánják.

A korhatárra vonatkozólag cikkem előző részében részletesen nyilatkoztam és a magam részéről már csak a szükséges szelekció keresztülvitele céljából is feltétlenül szükségesnek tartom a teljes szolgálati idejüket betöltött tanároknak nyugdíjazását. Elsősorban azért, hogy a főiskolán feltörekvő új generációnak az érvényesülési lehetőséget megadjuk és másodsorban azért, mert az erdőmérnöki szakosztályon belül jelenleg az a helyzet, hogy az erdőmérnöki fakultás egyik legfontosabb szaktanszékét nem tudjuk rendes tanárral betölteni, minthogy ezt az állást egy másik, tulajdonképpen megszüntetésre ítélt tanszék nyugdíjazás előtt levő professzora veszi igénybe.

A magam részéről feltétlenül szükségesnek tartom, hogy ebben az esetben is elmenjünk a méltányosság legutolsó határáig, de a betöltött szolgálati idő után a jelen esetben is ragaszkodnunk kell az állás szabaddátételéhez. Különben is a szolgálati időnek meghosszabbítása az egyetemi tanároknál bevezetett hetvenéves korig az erdőmérnöki fakultásban lehetetlen helyzetet teremtené. Hiszen tíz év múlva legfontosabb szaktanszékeink kivétel nélkül hetven év körüli professzorok vezetése alatt állának és a fakultás legfiatalabb tagja, szerény személyem is, az ötven évet túlhaladná. Ha most meggondoljuk, hogy ez alatt az idő alatt mennyi jogos igényt nem fogunk tudni kielégíteni és hány tehetséges szaktársunk érvényesülését tesszük lehetetlenné és ez a körülmény mennyi elégedetlenséget fog szülni, minden tárgyilagos szemlélőben ki kell, hogy alakuljon az a vélemény, hogy a korhatárnak kitolása csak abban az esetben indokolt, ha valakinek a visszatartását a közérdek *feltétlenül* megkívánja.

Hasonlóképpen egyáltalában nem látom be, hogy micsoda előny származhatnék a főiskolára abból, ha a kultusz kormány

alá egységes vezetés mellett sorolnának be. *Véleményem szerint semmi, sőt a mai helyzet még a kettős vezetés mellett is jobb és kedvezőbb, mint a kultuskormány keretébe tartozni, amely a magyar egyetemek számának túlméretezése következtében állandóan súlyos anyagi gondokkal küzd. Különben is kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy a pénzügyminisztérium az erdőmérnöki osztály komoly és tudományos alappal bíró törekvései iránt mindig a kellő megértéssel viseltetett. Ami bent és közöttünk történt, az a mi belügyünk, amelyen mindig lehet segíteni.*

A magam részéről különben nem tartom szerencsés gondoltnak a főiskola felett fővezetést gyakorló miniszterek személyének és rendeleteinek a vita keretébe való bevonását. A nem beavatottak számára, a legnagyobb sajnálatomra, kénytelen vagyok itt a következőket megjegyezni: A főiskolának megvan ugyan a maga autonómiája, azonban ez az autonómia a jóváhagyott szervezeti és ügyviteli szabályzataink értelmében tételen és intézményesen szabályozva van. Ezek a keretek azonban semmi körülmények között sem hatalmazzák fel sem a fakultásokat, sem pedig a főiskola egyetemét arra, hogy a főiskola egységének vagy eddigi helyzetének megváltoztatásával idegen szervekkel hivatalos tárgyalásokat folytathassanak. Ez nem egyéb, mint a fővezetés megkerülése, illetőleg annak a politikai konjunktúrák felhasználásával kész helyzetek elé való állítása.

Nagyon természetes, hogy a földművelésügyi minisztérium ismert rendelete ebből a szempontból teljesen jogos és minden körülmények között indokolt volt. A *pénzügyminiszter* úr *kijelentései pedig nem hivatalosak, hanem szigorúan bizalmas jellegűek, amelyeket a nyilvánosság előtt tárgyalnunk nem szabad, mert erre a hivatalos titoktartás kötelez bennünket. Felhatalmazást azonban a tárgyalásokra hivatalosan a pénzügyminiszter úr sem adott és így a főiskolának másik két fakultása sincsen jogosítva bármilyen néven nevezendő hivatalos tárgyalásokat folytatni már csak azért sem, miután a fakultások mint jogi személyek, rendszeresítve nincsenek és a szervezeti és ügyviteli szabályaink értelmében a főiskolát kifelé a rektor képviseli. Aki tehát tárgyal, a saját felelősségére, mint magánember tárgyalhat, de ha ezt megteszi, nagyon természetesen, ki teszi magát annak*

a veszélynek, hogy a főiskola, mint egységes szerv, ellene a megfelelő lépéseket foganatosítani fogja.

Ami most már Roth professzor úrnak az újjászervezésre vonatkozó javaslatát illeti, úgy a magam részéről ma már ezekhez sem járulhatok hozzá, már csak azért sem, mert hiszen ebben a javaslatban benne van a lehetősége annak, hogy más, esetleg egyetemi kapcsolatba juthatunk, ami pedig sem a mi, sem pedig a földművelésügyi kormány véleményével többé össze nem egyeztethető. Ezek a feltételek ma már teljesen elveszítették aktualitásukat és ezek helyett a magam részéről egészen röviden tisztelettel javasolom a következőket:

1. A főiskola erdőmérnöki fakultásának a földművelésügyi kormány közvetlen vezetése alatt való feltétlen meghagyása.

2. Ebből a szempontból a főiskola eddigi kereteinek és az eddigi fővezetésnek fenntartásához is hozzájárulok azzal a kikötéssel, hogy a főiskola ügyeinek intézésénél az erdészeti főosztálynak az eddiginél szélesebb hatáskör biztosíttassék.

3. A főiskola jelenlegi szervezetében egyetemi rangra való emelése az összes idevonatkozó attribútumok megadásával.

Ezt kell szorgalmaznunk, e mellett kell kitartanunk és akkor legfeljebb arról lehet szó, hogy a kérdés megoldása személyi akadályok miatt ideig-óráig elhúzódik, de ha mi egyúttal gondoskodunk arról, hogy fokozottabb tudományos munkásságunkkal és eredményekkel magunknak nevet és elismerést szerzünk, az eredmény nem maradhat el. Hogy azután a főiskolát milyen fakultásokkal egészítik ki, ha arra szükség lenne, azt én másodrangú kérdésnek tartom, a fődolog az, hogy szakoktatásunk műszaki és különleges jellege teljes épségében ezúttal is megmaradjon.

4. Ami végül az erdészeti kísérletügyi helyzetét illeti, úgy a magam részéről, sajnos, ezen a téren sem oszthatom teljesen Roth professzor úr véleményét. Ő, aki egyébként a kísérleti állomás munkásságának, továbbá a kísérleti állomás és a főiskola erdőmérnöki osztálya folyóiratának megindítása és fenntartása körül elévülhetetlen érdemeket szerzett magának, működését akkor fogja igazán betetőzni, ha a kísérleti állomás újjászervezését belátható időn belül megoldja. *Ezt az újjászervezést azonban*

másképpen, mint az erdőmérnöki osztállyal való szoros együttműködés alapján elképzelni nem tudom.

Az erdészeti kísérletügyet és kutatást ma már el sem lehet képzelni modern laboratóriumok és megfelelő technikai felszerelés nélkül. Ezekkel pedig a kísérleti állomást a főiskolával párhuzamosan felszerelni egyenesen irracionális volna. Ezt a kérdést anyagilag megoldani csak úgy lehet, ha a főiskola intézeteit és azoknak személyzetét a kísérleti állomással egy szerves egységbe kovácsoljuk össze és a kísérleti állomást autonóm, önálló joggal bíró tudományos intézetté építjük ki.

Ezen a téren nem kell külföldi példák után indulnunk, mint ahogyan nem kell külföldi példák után indulnunk akkor sem, ha a főiskola jövőjét akarjuk felépíteni. Nekünk ezen a téren a mi különleges helyzetünk adottságával kell számolnunk, amely az erdőmérnöki fakultás és a kísérleti állomás egybeolvasztását egyenesen megköveteli. Ilyen módon érhetjük el azután azt is, hogy a főiskola intézeteinek működése nem válik egyoldalúvá, hanem a kísérleti állomás munkássága révén a gyakorlati életbe szorosan bekapcsolódnak.

Természetesen a kísérleti állomás jelenlegi szervezetét nagyszabású célok elérésére alkalmasnak nem tartom. Az, hogy a főiskola egyes intézetei és a kísérleti állomás között ma megvan a szoros együttműködés, az Roth professzor úrnak egyéni érdeme, *akit mindnyájan szeretettel támogatunk, de a magunk részéről biztosítékot kell követelnünk arra nézve, hogy ennek a kérdésnek a jövőbeni szabályozása egyéntől függetlenül, intézményesen történjen meg. Mert, ha ezt nem tesszük, akkor a kísérleti állomás munkássága teljesen egyoldalúvá válik és a mindenkori vezető különleges képzettségének lesz az eredője. Ez pedig nem lehet végcél. A megoldás a kísérleti állomás, az erdőmérnöki szakosztály tanárainak és tanársegédeinek bevonásával nagyszabású tudományos intézetté való kiépítése és Roth professzor úr meg lehet győződve, hogy ha ilyen irányú tervek megvalósítását fogja tőlünk kérni, abban őt, úgy mint eddig is, a legnagyobb odaadással, személye iránt érzett őszinte szeretettel támogatni fogjuk.*
